

In deze reeks blikken schrijvers vooruit op het grootste aller mysteries: de dood. Zien ze hun eigen sterfscène al voor zich? Vertrekken ze met de pen in de vuist?

DEZE WEEK:
DAVID VAN REYBROUCK

is 46. Cultuurhistoricus en schrijver. Wereldbekend dankzij 'Congo. Een geschiedenis' (2010). Initiatiefnemer van het burgerplatform G1000, waarna hij 'Tegen verkiezingen' publiceerde. Met Mohamed El Bachiri schreef hij 'Jihad van liefde', over de aanslagen van 22 maart 2016 in Brussel.

HET EINDE

Toen ik 26 was, verloor ik in één klap vijf vrienden bij een skiliftongeval; we waren met vijftien vertrokken en keerden met tien terug. Het was het absurdstste verkeersongeval van de twintigste eeuw: een straaljager die onder een kabelbaan dook en de kabel doorsneed. Dat we als vriendengroep konden rouwen, heeft echt geholpen. Er was ook veel media-aandacht, wat we in het begin niet fijn vonden, maar soms ook als erkenning aanvoelde. Ik heb toen een halfjaar niet verder gewerkt aan mijn doctoraat omdat het echt niet ging. Zo rauw heb ik het leven nadien nooit meer ervaren. Als je gedwongen wordt de dood zo recht in de ogen te kijken, valt er niets meer te verbergen. Tegelijkertijd was dat een periode van zeer grote luciditeit. Het was de belangrijkste datum in mijn leven sinds mijn geboorte: een totale herijking. Wellicht had ik anders nooit besloten voltijds schrijver te worden. Ik was onderzoeker, en hoewel ik graag schreef, dacht ik niet dat ik voor mijn pensioen iets gepubliceerd zou krijgen, behalve misschien een gedicht in het blaadje van de heemkundige kring.

'Je kan na zo'n ongeval bitter of hedonistisch worden, maar ik heb ervoor gekozen mijn vrienden te eren door te leven. Door het leven te vieren; niet door mij laveloos in drank, feesten of lichamen te storten, maar door het leven te koesteren. Ik leef heel graag.'

'Zo zie ik ook mijn schrijverschap: als een dankbaar omhelzen van het leven. Niet als verzet tegen mijn eigen sterfelijkheid, want daarmee ben ik verzoend, al vraag ik me af of dat zo zal blijven als ik ouder word. Het is gemakkelijk heroïsch te zijn zolang er geen gevaar dreigt. Maar ik ben al een paar keer dicht bij de dood geweest. Ik ben goed bevriend met mijn eigen sterfelijkheid.'

'Onlangs ben ik in een zware storm geland in Bandung op Java. Iedereen in het vliegtuig dacht dat we zouden sterven. Een halfuur lang ben ik echt bang geweest, maar daarna kwam er een totale rust over mij en bedacht ik dat ik een fantastisch leven heb gehad. Het voltooid deelwoord gebruiken als het over je eigen leven gaat: dat is onthutsend. Ik was aan het lezen en heb op de laatste bladzijden van mijn boek een paar afscheidswaarden geschreven: dat het jammer was dat het afgelopen was, maar dat ik blij was dat ik zulke fijne mensen heb mogen kennen en zulke fijne dingen heb mogen doen. En dat ik daar niet alleen erkenning voor heb gekregen, maar hier en daar iets heb kunnen betekenen—voor iemand, voor een thema. Ik zit niet meer in de fase van het ne-

© JeRoen Murré

'Ik recycleer al heel mijn leven, dus recycleer straks ook maar mijn lichaam. Te sterven en te weten dat iemand er iets aan heeft, dat is toch prachtig?'

men, maar van het geven; ik heb meer gekregen dan ik ooit had gehoopt te ontvangen. Nu wil ik geven.'

'Ik ben de memoires aan het lezen van buitenland-journalist Tiziano Terzani, die het einde van zijn leven mediterend in de Himalaya en Italië doorbracht. Toen hij stervende was, voelde hij zich geweldig. "Ik ga naar dat rendez-vous — want ik beschouw het als een afspraak in vrede — met een licht hart, zoals ik mij nooit eerder heb gevoeld. Misschien komt het doordat ik een beetje heb leren sterven vooraleer te sterven." Hij was het leven niet beu, maar hij was wel klaar. Daar wil ik naar streven. Ik wil steeds lichter worden, zoals een tentje dat je leeghaalt nadat je erin gekampeerd hebt, tot iets, mijn gezondheid wellicht, de piketten uit de grond trekt. Dan mag ik weg. Dat wil ik: een leeg tentje zijn, licht worden, mij niet vastklampen aan het leven.'

'In *Missie* zegt de missionaris: "Ge kunt maar graag leven als ge het niet erg vindt om te sterven." Ik ben 46, ik begin aan mijn tweede helft. Josse De Pauw heeft mij ooit gezegd: "Jaja, die helft gaat bergaf, maar bergaf is gemakkelijker." Dat klopt. Mijn leven wordt steeds speelser.'

'Mijn begrafenis laat ik aan mijn nabestaanden. Ze mogen mij ook helemaal oogsten; ik recycleer al heel mijn leven, dus recycleer straks ook maar mijn lichaam. Te sterven en te weten dat iemand er iets aan heeft, dat is toch prachtig? Stel je voor dat ik met mijn nier in een jonge moeder zou eindigen, of in een Congolese Belg. Veel nuttiger kan je postuum toch niet zijn? Pluim mij, echt, pluk mij leeg. Zou een huid herinneringen opslaan, zoals ons lichaam? In dat geval: pak mijn huid! Ze is veel gestreeld. Ge zult 't wel voelen!'

'Soms denk ik, hoewel ik atheïst ben: geef mij maar een klassieke mis. Dat zit dramaturgisch zo goed in elkaar, van het "Requiem aeternam" aan het begin tot het "In paradisum" op het einde, die spanningsboog verbeter je niet. Gelukkig kunnen wij Belgen nog begraven met decorum. Tien jaar na dat skiongeval was ik in Italië voor de herdenking; die mis was indrukwekkend. Al die mannen in Tiroler dracht met geborduurde vaandels en de reddingswerkers met hun verweerde koppen in hun fluorescerende bergjassen... die mannen hadden de slachtoffers geborgen, en als laatsten mijn vrienden gezien. Dat alles had zoveel waardigheid — dat was ontroerend en troostend tegelijk. (*stille*) Amen. Toch?'

Opgetekend door Gaea Schoeters